

DESAFIAMENT SOSTENIBLE

Les prediccions sobre el canvi climàtic i la crisi de la biodiversitat plantegen escenaris catastròfics. Davant això, és natural preguntar-se si la humanitat està encara a temps d'escapolir-se del col·lapse general.

I fins i tot de plantejar-se com seria un altre futur possible.

Viatge a un món adaptat al nou clima

MICHELE CATANZARO
Barcelona

«Satisfer les necessitats de les persones dins dels límits planetaris és la qüestió existencial del segle XXI», afirma Andrew Fanning, investigador de la Universitat de Leeds i coautor d'un estudi que ha abordat aquest desafiament amb dades de 150 països.

Per a cada un, els autors han estimat si transgredia set límits mediambientals (CO₂, fòsfor, nitrogen, aigua, impacte en l'ecologia, la terra i els materials) i si complia nou indicadors de desenvolupament social (esperança de vida, accés a menjar, salut i educació, democràcia, igualtat, ocupació, etcètera). Actualment, cap país aconsegueix un bon resultat social sense transgredir els límits mediambientals. Els països que no els superen tenen un perfil social molt deficient.

Tanmateix, hi ha senyals d'esperança. Als països menys desenvolupats socialment, qualsevol millora en aquest àmbit va acompanyada amb un increment en l'ús de recursos. Però arriba un punt en el qual aquesta relació es trenca. Després d'arribar a cert nivell de benestar social, costa molt que aquest continuï augmentant, per molt que s'incrementi l'ús de recursos. O sigui, els recursos addicionals no repercuteixen en un benefici social, sinó que ho fan en

Nivells de consum com els que es van donar entre els anys 60 i 80 podrien ser acceptables

acumulació de capital o en el consum de les elits riques, o es converteixen en residus.

«Si calculem quina energia i recursos necessitem per viure una vida digna, veiem que és físicament possible aconseguir-ho dins dels límits planetaris. Tanmateix, necessitem patrons de desenvolupament diferents», afirma Giorgos Kallis, investigador d'ICREA i expert en decreixement a l'Institut de Ciències i Tecnologies Ambientals (ICTA-UAB).

¿Com seria una societat global sostenible? No hauria de ser un retorn a les coves. Nivells de consum com els que es van donar entre els anys 60 i 80 podrien ser acceptables. Això, sens dubte, afectaria molts aspectes de la vida diària. Caldria oblidar el cotxe individual, l'escapada a Berlín en *low-cost*, la samarreta barata d'un sol ús, el menú diari amb mitjana de vedella, el mango de postres i potser fins i tot el mòbil.

Però les diferències més radicals no estarien en l'àmbit indivi-

La pujada del nivell del mar inundarà poblacions costaneres. S'alentiria amb la protecció dels aiguamolls costaners.

La falta de subministrament energètic generarà desigualtats. La instal·lació de plaques solars s'hauria de diversificar.

La crisi climàtica impactarà en la salut encara amb més força. Serà imprescindible reforçar la sanitat pública.

Els súper reduiran lleixes i la varietat de productes. Caldrà apostar per l'agro-silvicultura ecològica.

Europa patirà onades de calor i pluges torrencials. Els boscos urbans han de deixar de ser una excentricitat.

Aquestes il·lustracions, elaborades amb intel·ligència artificial, mostren situacions extremes i com adaptar-se.

dual, sinó en el sistèmic. Energia renovable en lloc de combustibles fòssils. Generació local i distribuïda en lloc de grans centrals. Desglobalització de l'economia i regionalització de la producció. Reducció del moviment de mercaderies. Sistemes alimentaris amb menys carn i més vegetals. Agricultura ecològica i local en lloc d'intensiva. Sobirania de les comunitats sobre els seus recursos en lloc de neocolonialisme. Cases més petites amb espais compartits. Desplaçaments diaris més curts i en transport públic. Reducció de l'aviació i increment dels trens.

Hi ha cert consens, tanmateix, que aquest món és inabastable en el marc del *business as usual* capitalista. «El creixement econòmic és intrínsec al capitalisme. Desacoblar el creixement econòmic de l'impacte mediambiental és un mite. Hem d'enfrontar-nos a muntar un altre sistema socioeconòmic diferent del capitalisme», afirma Carmen Duce, experta en mobilitat d'Ecologistes en Acció i coautora d'un treball sobre la decarbonització del transport mundial.

Kallis replica que és impossible acabar amb un sistema socioeconòmic en un dia. Però sí que advoca per superar el paradigma del creixement. «No s'ha d'actuar de

manera ideològica i abstracta, sinó pràctica», afirma. Aquest investigador crida a aprendre d'experiències diferents de l'economia de mercat pura i dura, com el socialisme iugoslau o la socialdemocràcia nòrdica.

Una plèthora de propostes (decreixement, postcreixement, economia d'estat estacionari, etcètera) està intentant abordar la qüestió. «Actualment, sense creixement hi ha impactes negatius, per exemple en el treball. Cal trencar aquesta dependència del creixement, per poder aplicar mesures ambientals més radicals», afirma Fanning.

Decréixer no és fàcil

La magnitud del repte és desconcertant. Actualment, la UE importa productes equivalents al que produirien 130 milions de treballadors europeus i la gran majoria de l'energia i del pinso necessaris per al seu consum també són importats, segons dades de Mario Giampietro, investigador de l'ICTA-UAB. «Si tothom visqués com els europeus, no hi hauria prou terra ni recursos», alerta l'investigador.

Decréixer no és gens fàcil. «Si a Messi li treus el 80% del que menja, no continuarà jugant a futbol igual», afirma. En altres paraules, hi ha serveis fonamentals per al benestar de la societat que no es poden retallar, localitzar o desglobalitzar fàcilment. Per exemple, els hospitals.

«Vam tenir una economia circular durant milers d'anys. Però al cost d'una esperança de vida de 45 anys, dones tractades com esclaves i una vida terrible», afirma. Segons Giampietro, fan falta canvis apoteòsics en la identitat de les persones i en la seva manera de relacionar-se que veu complicat que ocorrin espontàniament.

Sense idees polítiques

Davant la magnitud del repte, crida l'atenció la gairebé total absència d'idees polítiques potents. Duce apunta als moviments socials i ecologistes, sobretot al sud global. «No hi ha una alternativa, sinó milers de discursos polítics locals, que constitueixen una xarxa entre ells», afirma. Fanning, per la seva banda, creu que les ciutats són l'àmbit on més s'està avançant políticament. «Són l'entorn en el qual és més fàcil veure que no necessitem creixement, sinó una bona vida en comunitat», afirma. Aquest expert mira amb esperança el model de Barcelona, per exemple.

«Avui molta més gent entén la situació –constata Kallis–. El clima està canviant estiu rere estiu. Veiem el col·lapse d'estructures que donàvem per segures. Les idees que diuen que podem fer les coses de manera diferent seran cada vegada més rellevants. ■